

ASA

ASBÜ Sosyal Arařtırmalar
Dergisi

ASBU Journal of Social Research

[Cilt/Volume: 1, Sayı/Issue: 2,
Kıř/Winter 2023]

Veysel'in Şiirinde Aşkın iekleniři

The Blooming of Love in Veysel's Poetry

TURAN KARATAŐ

Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
turan.karatas@asbu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-2072-1860>

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliř Tarihi/Received: 20.11.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 20.12.2023

Yayım Tarihi/Published: 30.12.2023

Atıf/Citation

Karataő, T.(2023).Veysel'in Şiirinde Aşkın iekleniři .*ASA Dergisi*, 1(2),161-170.

Karataő, T.(2023).The Blooming of Love in Veysel's Poetry . *Journal of ASA*, 1(2),161-170.

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Yaşadığı asrın hatırı sayılır âşıklarından olan Veysel Şatıroğlu, gerek sözünün gücüyle ve içtenliğiyle gerekse şiirlerine giydirdiği kendine has ezgiyle bu güne kadar etkisini ve sevgisini çoğaltarak sürdürmüş bir isimdir. Türkçenin mana katmanlarını yoklayan, ahenginin tadına varan her Türk Veysel'i sever ve dinler. Yanlış ve yaygın bilinenin aksine, Veysel bir mezhebin yahut inanışın sınırları içinde yaşamamıştır. Şiirleri bu dikkatle okunursa açıkça görülür ki o kimliğini Türk ve Müslüman olarak ilan eder. Anadolu değerlerine yürekten bağlıdır. Tabirin tam manasıyla “yerli ve millî”dir. Vatanperverdir. Veysel'in şiirinde somut ve soyut olmak üzere birçok tema, konu dile getirilmektedir. En başta aşk olmak üzere ayrılık acısı ve sıla hasreti, dünya mihneti, tabiat, yurt sevgisi, inanç, çalışmak gibi çeşitli hususlarda duyduklarını, düşündüklerini şiiri aracılığıyla bize ulaştırır Veysel. Yaşadıklarından çıkardığı tecrübeyi de öğütlemeyi unutmaz. Bu makalemizde Âşık Veysel'in şiirlerinde aşkın söylenişini inceledik. Âşığın bu zengin bahiste duyularını ne şekilde dile getirdiğini şiirlerinden çeşitli örneklerle anlamaya ve göstermeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Âşık Veysel, şiir, aşk, sevgili

Abstract

Veysel Şatıroğlu, one of the notable âşiks of his century, is a name that has continued to multiply his influence and love to this day with both the power and sincerity of his words and the unique melody he put on his poems. Every Turkish person who explores the layers of meaning of Turkish and tastes its harmony loves and listens to Veysel. Contrary to popular and false belief, Veysel did not live within the confines of a religious sect or a narrow belief. If his poems are read with attention, it is clear that he declares his identity as Turkish and Muslim. He is deeply committed to Anatolian values. He is local and national in the true sense of the term. He is patriotic. Veysel's poetry expresses many concrete and abstract themes and subjects. Veysel conveys to us through his poetry what he feels and thinks about various issues such as love, the pain of separation and homesickness, world misery, nature, love of country, faith, and working. He also does not forget to preach from what he learnt out of his experiences. In this article, we have analyzed the expression of love in the poems of Âşık Veysel. We have tried to understand and show how the Âşık expresses his feelings through this rich subject with various examples from his poems.

Keywords: Âşık Veysel, poetry, love, lover

Veysel'in Şiirinde Aşkın Çiçeklenişi

Sözün Evveli

Yirminci asrın önde gelen halk ozanlarından biri olan Veysel Şatıroğlu (1894-21 Mart 1973), yetmiş dokuz senelik ömrünün neredeyse altmış yılında sazla sözle iç içe yaşamıştır. Maişetinin bir kısmını buradan kazanmış, sazı ve sözü sayesinde bahta kavuşmuş ve itibar görmüştür. Hayat yolculuğuna Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde, halk âşıklarının kaynaştığı bir coğrafyada başlayan (Şatıroğlu,1970, s.3-4) Veysel, eli saz tutup türkü söylemeye başlayınca, epeyce bir süre usta malı satmıştır, yani kendisinden önceki âşıkların sözlerini, deyişlerini çığırmıştır. Çiçek hastalığı sonucu çocuk yaşta görme yetisini kaybederek (Bakiler,1989, s.3) ailevi türlü acılar yaşamıştır. Kendisine ait olan ilk şiiri söyleyip yazdığında (1933) kırk yaşına basmaktadır. Yaşadığı bu geçişi, söz ehli oluşunu, kendisine Tanrı tarafından bahşedilen ilahi bir armağan saymaktadır.

Veysel, çalıp söylemeye babasının kendisine on yaşındayken aldığı bir “kırık saz”la başlamıştır (Bakiler,1989, s.6). Halk âşığı olgunluğuna gelinceye kadar, birçok meclislerde bulunmuş, ustaların sözlerini dinlemiş ve nicesini belleğine kaydetmiştir. Gözlerinin ışığı olmayan, okuması yazması bulunmayan, mektep medrese görmeyen birinin bu kadar kıymetli sözler söylemesi, şifaî kültürün ve irfanî geleneğin bir bereketi hatta imtiyazıdır. Çok söylendiği gibi, Veysel kalp gözü açık bir âşıktır. İnsanın iç dünyasını ve “ruh-ı kâinatı” hisleriyle sezgisiyle tanımış ve anlamıştır.

Halk şairlerinin şiirlerinde belli başlı temalar, konular dikkati çeker. Her âşığın bir “derd”i, bir “ah”ı vardır. Ozanın yaşadığı çağa, bölgeye, eğitim durumuna ve sahip olduğu dünya görüşüne göre bunların farklılıklar gösterdiği olur. Fakat birçok âşıkta değişmeyen temalar vardır; aşk gibi, gurbet/ayrılık ve tabiat gibi. Talihten/felekten ve zamaneden şikâyete de âşıkların sözlerinde sıkça rastlanır. Sevip saydıkları ululara, hayatlarına karışan iyi da kötü kişilere dair söylenmiş şiirler de az değildir. Bir de hayatın zorlukları, çileli yaşantısıdır halk şairini dertli dertli söyleten. Taşlamalar, hicivler de âşığın dilini keskinleştirir. Toplum nezdinde, ortak yaşamalar içinde huzuru bozan, gidişatı aksatan olaylar, insanlar ve durumlar yergiye konu olur.

Aşkın Mahiyetine Dair

Âşık Veysel'in şiirlerinde farklı temalar, konular ve meseleler söze dökülmüştür. Başlı çeken tema kuşkusuz aşktır. Bilindiği ve çok söylendiği gibi, şiirin beslendiği en mühim kaynaktır aşk. Şiir cevherini aşktan almıştır dense yeridir. Aşksız sözün tesiri az olduğu gibi, aşkı terennüm etmeyen şairin de bir tarafı eksiktir. Kâinatın yaratılış sebebi olan bu kavram, sözlerin en kıymetlisi olan şiirin de en temel varoluş nedenidir.

Aşkın özellikleri sınırsız, tarifi ve tasnifi güçtür. Lâkin mecazî ve hakikî olmak üzere iki nevi aşktan bahsedilir. Başka bir deyişle aşk, mahiyeti itibariyle “mecazî/maddî/ beşerî” ve “tasavvufî/ilahî/hakikî” diye iki şekilde mütalâ edilir. Dünyevî/beşerî olana tutulmak, bağlanmak, sevdalanmak *mecazî aşk*; yüce bir varlığa bağlılık ve sevdalılık hali, insanın O'na yani asıl kaynağına ulaşma arzusu da *hakikî aşk* olarak tanımlanabilir. Bunlar bazen iç içelik de arz edebilir. Aslında, hakikî aşka mecazdan gidilir. Çünkü “mecaz, hakikatin köprüsüdür.” Buna “güzel”den “güzellik”e gidiş de denebilir. Yaygın ve âmiyane bir tabirle, Leylâ'dan Mevlâ'ya ulaşmak gibi. Ne var, *mutlak* güzellik olan Mevlâ'ya varmak için, bazen Leylâ gerekemeyebilir. Meczazî ile hakikî aşk arasında geniş bir duraklama alanı vardır ki, bu safhaya *platonik* ya da *felsefî* aşk diyenler vardır.

Dağlar Çiçek Açar Veysel Aşk Açar

Âşığın “Dağlar çiçek açar, Veysel dert açar” dizesini bir kelime değiştirerek ara başlık yaptık. Niyetimiz, âşığın şiirinde aşkın çiçeklenişini ve farklı yüzlerini ima etmek. “Aşk meyinden içen âşık ayılmaz” diyen Veysel'in şiirlerinde söze dökülen aşk, daha çok beşerîdir. Yani dünyevî bir sevgilinin vasıfları, özlemi, cevr ü cefası ve ona duyulan beşerî arzu dile getirilir. Fakat yer yer ilahî olana evrildiği de görülür. Bazen açıkça Allah'a sevgisini dile getirir; bazen de simgelerle, ima ve işaretlerle Tanrı aşkına göndermelerde bulunur.

Veysel, “Saklarım gözümde güzelliğini/Her neye bakarsam sen varsın orda” dizleriyle başlayan şiirinde “hakiki aşkı” terennüm eder. Fakat riyadan korktuğu için olmalı, Allah'a olan muhabbetini kalbinde gizlediğini söyler. Aşkın temeli âlemin sahibi Cenab-ı Hak'tır. Dilinde kelimeler O, dosttan gelen selam O'dur ve her yerde O vardır: Hu çekip inleyen kamışlarda, coşan denizlerin kükremiş dalgalarında, yıldızların kıvılcımlarında Rabbülâlemin'in kudreti âşikârdır. Veysel'i söyleten de O'dur.

Veysel'in en meşhur deyişlerinden biri olan “Güzelliğin on par'etmez” şiirindeki bazı ifadeler, Yüce Yaradan'a hayranlığın bir ifadesi olarak okunabilir:

“Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa

Tabirin sığmaz kaleme
Derdin dermandır yareme
İsmin yayılmaz âleme
Âşıklarda meşk olmasa

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa

Güzel yüzün görülmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Âşık ve maşuk olmasa

Senden aldım bu feryadı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı

O sana âşık olmasa.” (Kaya, 2004, s. 114)

Bilhassa şiirin ikinci ve son dördlüğünde mistik bir hava, söylem bellidir. Tabiri kaleme gelmeyen, “derd”i bile yaralara derman olan yüce sevgili Tanrı'dan başkası değildir kuşkusuz. Âşıkların meşki, o eşsiz varlığın bilinmesi içindir. Beri yanda, âşığın feryadının kaynağı O'dur; hayatının manası, adının/nâmının âleme yayılması O'na âşıklığı sebebiyledir. “Anılmazdı Veysel adı/O sana âşık olmasa” dizeleri bu manada söylenmiştir. Bir bakıma âşığa şöhret kazandıran, adını ölümsüz kılan O'nun sevgisidir; böylesine içten ve derin bir bağlılıktır. Bu mertebeye kavuşmak ise kolay değildir. Âşık nice cevri ü cefaya katlanır, nice yolları kateder ve engelleri aşar O'na yakın olmak ve O'nun muhabbetini kazanmak için.

Anlaşılabacağı üzere, bu şiirin felsefî bir derinliği de mevcuttur. Terazide tartıya gelmeyen değerlerden biri olan aşkın, iki tarafın varlığıyla ve bakışıyla/görüşüyle kıymet kazanıyor. Âşık ve maşuk; estetikteki genel tabirle obje ve süje arasındaki ilişki şekli, güzelliği ortaya çıkarıyor. Âşığın, alımlama ve anlama biçimidir onun kıymetini artıran. Veysel âşık olduğu için sevgilinin değeri, onun gözünde paha biçilemez bir seviyeye yükselmiştir. Aştan nasipsiz olanlar, bu kıymeti fark edemezler. Onlarca, alelâde biridir sevgili konumundaki kişi/şey/obje.

Aşkın Beşerî Salınımı

Veysel, baştan ayağa aşkla doludur. “Sevgi bende sevda bende yâr bende” demesi bundandır. Bu ateş öylesine cana işlemiştir ki, âşık adeta yaşadığının farkında değildir. Mecnun misal deli divane olmuştur. Bir güzelin derdi, iç evini tutuşturmuş, büyük alevler içinde yanmaktadır adeta. Tatlı dilleriyle eğleyen sevgili, zincirsiz kösteksiz bağlamıştır âşığı. Yurduna, yuvasına gitmesine dahi izin vermez.

“Mecnun gibi dolanıyom çöllerde
Hayal beni yeldiriyor yel gibi
Ah çeker ağlarım gurbet ellerde
Durmaz akar gözüm yaşı sel gibi

Bir güzelin mecnunuyum ezelden
Veremem terkini gelmiyor elden
Yandım ateşine can u gönülden
Görmesem günlerim uzar yıl gibi

Hesapsız haftalar yıllar geçiyor
Evvel benim idi şimdi kaçıyor
Varıp düşmanlara derdin açıyor
Beni görüp saklanıyor el gibi” (Kaya, 2004, s. 151)

Sevgiliye bağlanan âşık artık onun kulu ve kölesi gibidir; ister azat eder, isterse öldürür. İktidar onun elindedir, hüküm de. Âşığın aklında fikrinde olan sevdiceğidir. Gecesi gündüzü onun hayaliyle doludur. Âşık, sevdiği uğruna her şeyi göze almaktan sakınmaz. Aşk, meşakkatli bir yoldur. Coşkulu ve heyecan dolu bir maceradır. Âşığı daha çok kederlere salıp ağlatsa da onu mesut ettiği demler de vardır.

Her insan gibi Veysel de hayat yolunun daha seherinde, yüreğinde gençlik telaşı, başında kavak yelleri eserken bir dönemeçte adına “sevda” dedikleri bir sahile ulaşmıştır. Orada gördüğü, melek mi huri mi olduğunu anlayamadığı bir güzelin bendesi olmuştur. Bu bir rüya mı, hayal mi yoksa gerçek midir, ayırımsayamamıştır. Âşığın iradesini elinden, aklını başından alan bu güzel, artık onu peşinde sürükleyip duracaktır. Veysel de çârnaçâr, ama bir taraftan da bu ateşle şevk içinde dolanıp duracaktır.

“Bir seher vaktinde gençlik çağında

Hayali kalbime geldi gizlendi

Boynum eğri seme-serhoş gezerken

Aklımı başımdan aldı gizlendi

Bu sevda başımdan ırılmaz dedi

Aşkın deryaları durulmaz dedi

Her güzele meyil verilmez dedi

Bir baktı yüzüme güldü gizlendi” (Kaya, 2004, s. 156)

Gözsüz Temaşa Edilen Güzellik

Veysel, sevgiliyi vafederken büyük bir hünere sahiptir. Yârin güzelliğini sanki görüyormuş gibi anlatışı, okuyanı, dinleyeni hayran bırakır. Bazı ifadeleri geleneğin hazır mirasının terennümüdür, fakat tamamen kendine mahsus buluşları vardır. Sanki görmüş, seyretmiş gibi sevileni. Söz gelimi “Mah cemalin ziya verir güneşe” dizesi, klasik şiirden aşınamızdır. Fakat şu sözler de Veysel dilinden dökülmüştür:

“Yârin beyaz gerdanında

Türlü türlü hâller gördüm

Sıralanmış her yanında

Yıldız gibi benler gördüm

...

Dudu diller inci dişler

Ahu gözler o bakışlar

Kesme kakül sırma saçlar

Zülûfünde teller gördüm

Elmas küpe kulağında

Güller açmış yanağında
Seher vakti dost bağında
Taze açmış güller gördüm.” (Kaya, 2004, s. 218)

Nasıl görmüştür bunları Veysel? Bu güzelliği nasıl temaşa eylemiştir? Akı kararı seçemeyen, gün ışığını fark edemeyen dünya gözünden mahrumken Veysel'e yârin beyaz gerdanını, yıldız gibi benlerini, duduk dillerini, inci dişlerini, ahu gözlerini, mest eden bakışlarını, sırma saçlarını ayan beyan gösteren, seyrettiren aşktan başkası değildir. Aşkın perde ve engel tanımaz gücüdür. Aşk, bütün mesafeleri aşar. Güzeli / güzelliği fark ettiren onun şulesidir.

Bütün âşıklar gibi Veysel de sevgilinin kapısında kul, yolunda kurban olmaya razıdır. Onun ardında dolanır durur. Gâh turnam diye seslenir sevdiceğine gâh keklîğim diye. Yârin her edasında bir baştan çıkarıcılık, her görünüşünde bir fevkaladelik vardır. Onun tavırları, tabiatın en güzel varlıklarına benzetilir. Servi yahut fidan boyludur; uzun, ince. Kaşları kılıç veya yay gibidir. Gezişi keklîk edalıdır. Sedası bülbüle benzer. Güzel sesinde kuşların her birinden bir numune vardır. Velhasıl, sevgilinin her hâlinde, her tavrında bir üstünlük, güzellik görünür âşığa. Yel estikçe dört bir yana dalgalanan zülfünden tabiatın en güzel kokuları gelir. Yüzüne bakmaya kıyamaz âşık; “gözler yıldız, al yanaklar ay” gibidir.

Sonuç

Sözü toparlayacak olursak; Veysel maharetli ve samimi bir âşıktır. Sevmesini ve gönül vermesini bilmiştir. Aşkın her türlü mihnetine katlanmışsa da nimetinden de mahrum kalmamıştır. O, hem Hakk'ın didarına hem de bir “Leyla”nın cemaline meftundur. Her bir şiirinde farklı çiçeklenir aşk. Aşkında yer yer beşerî boyutları aşan bir yücelik görülür. Ne var, daha ziyade suna boylu, keklîk sekişli, bülbül ötüşlü, turna salınımlı dünya güzellerine gönül düşürmüştür. Görme özüne rağmen, cins-i lâtiflerin nice görkünü, görkemini ve güzelliğini dünya gözüyle seyretmiş gibi söze dökmüştür. Veysel bir halk âşığıdır. Hakk'a bağlanmayı, Allah sevgisine gönlünde yer vermeyi de âşıklığın bir gereğı saymıştır.

KAYNAKÇA

Alptekin, A. B. (2009), *Âşık Veysel*. Atatürk Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kaya, D. (2004), *Âşık Veysel*. Sivas Valiliği Yayınları.

Şatiroğlu, Â. V. (1970). *Dostlar beni hatırlasın*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Bakiler, Y. B. (1989). *Âşık Veysel*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Etik Kurul İzni *Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale Türk Dili ve Edebiyatı alanına aittir.*

Çatışma Beyanı *Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması olmadığını ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.*

Destek ve Teşekkür *Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.*
